

Verba

Kořen a kmen

Kořen se skládá většinou ze 3 hlásek (radikálů). Radikály verbálního kořene mohou být jak konsonanty, tak dlouhé vokály. Slovesa s tříkonsonantním kořenem se označují jako „silná“. Slovesa, která mají v kořeni vokály nebo polovokály (/w/, /j/, /' /), slovesa s konsonantem /n/ na pozici 1. radikálu a slovesa s identickým 2. a 3. radikálem jsou „slabá“.

Od verbálního kořene lze vytvořit řadu kmenů (prefixy, sufixy, infixy, reduplikace).

Typy sloves

1. Silná

pqd, rgm, prs, škn, mhš...

2. Slabá

2.1. Primae infirmae

2.1.1. Primae n-: *ndn, nqr, nsh...*

2.1.2. Primae ' - (alif): *'hz, 'kl, 'mr...*

2.1.3. Primae w-: *wbl, wld, wqr...*

2.1.4. Primae j-: *jnq, jsq, jšr...*

2.2. Mediae infirmae

2.2.1. Mediae -ā-: *bāš*

2.2.2. Mediae -ē-: *bēl*

2.2.3. Mediae -ī-: *qīš*

2.2.4. Mediae -ū-: *dūk*

2.2.5. Mediae -' -: *š'l*

2.3. Tertiae infirmae (ultima infirmae)

2.3.1. Tertiae -ā-: *tmā*

2.3.2. Tertiae -ē-: *ptē*

2.3.3. Tertiae -ī-: *qbī*

2.3.4. Tertiae -ū-: *mnū*

2.3.5. Tertiae -' -: *šm'*

2.4. Mediae geminatae: *šdd, dbb, dnn...*

3. Dvakrát slabá

'lī, ndī, wš'...

4. Tříkrát slabá

'wū, 'wī

5. Čtyřradikální

blkt, prkū...

Gramatické kategorie u sloves

Osoba: 1., 2., 3.

Číslo: singulár, plurál

Rod: maskulinum, femininum

Čas: présens, préteritum, perfektum, stativ

Způsob: indikativ, imperativ, prekativ, kohortativ, prohibitiv, vetitiv

Silná slovesa

Slovesné třídy (podle vokálu mezi 2. a 3. radikálem v přítomnosti, minulosti a minulosti)

1. třída: a/a

mḥṣ

2. třída: i/i

pqđ

3. třída: u/u

rgm

4. třída: a/u (přehlásková třída; přítomnost, minulost: -a-, minulost: -u-)

prs

Časování v minulosti, přítomnosti a minulosti

KONJ. PREF. – KMEN – KONJ. SUF.

Konjugační prefixy

a- (1. os. sg.)

ta- (2. os. sg., pl.)

i- (3. os. sg., pl.)

Konjugační sufixy

-ī (2. os. sg. f.)

-ā (2. os. pl., 3. os. pl. f.)

-ū (3. os. pl. m.)

sg.

1. *a-K*

2. m. *ta-K*

2. f. *ta-K-ī*

3. m. *i-K*

3. f.

pl.

ni-K

ta-K-ā

i-K-ū

i-K-ā

Minulost

Minulostní kmen

$R_1 - R_2 - V - R_3$

1. třída: *mḥaṣ*

2. třída: *pqid*

3. třída: *rgum*

4. třída: *prus*

1. třída: kmen *mḥaṣ*

	sg.	pl.
1.	<i>amḥaṣ</i>	<i>nimḥaṣ</i>
2. m.	<i>tamḥaṣ</i>	<i>tamḥaṣā</i>
2. f.	<i>tamḥaṣī</i>	
3. m.	<i>imḥaṣ</i>	<i>imḥaṣū</i>
3. f.		<i>imḥaṣā</i>

2. třída: kmen *pqid*

	sg.	pl.
1.	<i>apqid</i>	<i>nipqid</i>
2. m.	<i>tapqid</i>	<i>tapqidā</i>
2. f.	<i>tapqidī</i>	
3. m.	<i>ipqid</i>	<i>ipqidū</i>
3. f.		<i>ipqidā</i>

3. třída: kmen *rgum*

	sg.	pl.
1.	<i>argum</i>	<i>nirgum</i>
2. m.	<i>targum</i>	<i>targumā</i>
2. f.	<i>targumī</i>	
3. m.	<i>irgum</i>	<i>irgumū</i>
3. f.		<i>irgumā</i>

4. třída: kmen *prus*

	sg.	pl.
1.	<i>aprus</i>	<i>niprus</i>
2. m.	<i>taprus</i>	<i>taprusā</i>
2. f.	<i>taprusī</i>	
3. m.	<i>iprus</i>	<i>iprusū</i>
3. f.		<i>iprusā</i>

Význam préterita

1) Označuje děje v minulosti.

2) V souslednosti časové označuje minulý děj, který se odehrál před jiným minulým dějem.

3) Používá se v některých modálních tvarech: vetitiv (*aj iprus* „ať nerozhodne!“); kohortativ (*i nisniq* „pojďme!“); prekativ (*lupqid* „necht’ svěřím“).

Présens

Présentní kmen

R₁ – a – R₂R₂– V – R₃

1. třída: *maḥḥaṣ*

2. třída: *paqqid*

3. třída: *raggum*

4. třída: *parras*

1. třída: kmen *maḥḥaṣ*

	sg.	pl.
1.	<i>amaḥḥaṣ</i>	<i>nimaḥḥaṣ</i>
2. m.	<i>tamaḥḥaṣ</i>	<i>tamaḥḥaṣā</i>
2. f.	<i>tamaḥḥaṣī</i>	
3. m.	<i>imaḥḥaṣ</i>	<i>imaḥḥaṣū</i>
3. f.		<i>imaḥḥaṣā</i>

2. třída: kmen *paqqid*

	sg.	pl.
1.	<i>apaqqid</i>	<i>nipaqqid</i>
2. m.	<i>tapaqqid</i>	<i>tapaqqidā</i>
2. f.	<i>tapaqqidī</i>	
3. m.	<i>ipaqqid</i>	<i>ipaqqidū</i>
3. f.		<i>ipaqqidā</i>

3. třída: kmen *raggum*

	sg.	pl.
1.	<i>araggum</i>	<i>niraggum</i>
2. m.	<i>taraggum</i>	<i>taraggumā</i>
2. f.	<i>taraggumī</i>	
3. m.	<i>iraggum</i>	<i>iraggumū</i>
3. f.		<i>iraggumā</i>

4. třída: kmen *parras*

	sg.	pl.
1.	<i>aparras</i>	<i>niparras</i>
2. m.	<i>taparras</i>	<i>taparrasā</i>
2. f.	<i>taparrasī</i>	
3. m.	<i>iparras</i>	<i>iparrasū</i>
3. f.		<i>iparrasā</i>

Význam préSENTA

- 1) Označuje přítomnost.
- 2) Označuje budoucnost.
- 3) Označuje delší trvání nebo opakování děje (i v minulosti).
- 4) Může mít modální význam (*išappar* „posílá“; „chce poslat“; „může poslat“); stojí v prohibitivu (*lā tašappar* „nesmíš poslat!“).
- 5) Označuje děje, které nejsou časově blíže specifikované.
- 6) Označuje obecně platná tvrzení.

Perfektum

Perfektní kmen

R₁ – ta – R₂ – V – R₃

1. třída: *mtaḥaṣ*
2. třída: *ptaqid*
3. třída: *rtaḡum*
4. třída: *ptaras*

Ve tvarech s konjugačními sufixy (2. os. sg. f., 2. a 3. os. pl.) dochází k elisi krátkého nepřízvučného vokálu mezi 2. a 3. radikálem.

1. třída: kmen *mtaḥaṣ*

	sg.	pl.
1.	<i>amtaḥaṣ</i>	<i>nimtaḥaṣ</i>
2. m.	<i>tamtaḥaṣ</i>	<i>tamtaḥṣā</i>
2. f.	<i>tamtaḥṣī</i>	
3. m.	<i>imtaḥaṣ</i>	<i>imtaḥṣū</i>
3. f.		<i>imtaḥṣā</i>

2. třída: kmen *ptaqid*

	sg.	pl.
1.	<i>aptaqid</i>	<i>niptaqid</i>
2. m.	<i>taptaqid</i>	<i>taptaqdā</i>
2. f.	<i>taptaqdī</i>	
3. m.	<i>iptaqid</i>	<i>iptaqdū</i>
3. f.		<i>iptaqdā</i>

3. třída: kmen *rtaḡum*

	sg.	pl.
1.	<i>artagum</i>	<i>nirtagum</i>
2. m.	<i>tartagum</i>	<i>tartagmā</i>
2. f.	<i>tartagmī</i>	
3. m.	<i>irtagum</i>	<i>irtagmū</i>
3. f.		<i>irtagmā</i>

4. třída: kmen *ptaras*

	sg.	pl.
1.	<i>aptaras</i>	<i>niptaras</i>
2. m.	<i>taptaras</i>	<i>taptarsā</i>
2. f.	<i>taptarsī</i>	
3. m.	<i>iptaras</i>	<i>iptarsū</i>
3. f.		<i>iptarsā</i>

Význam perfekta

- 1) Označuje minulé děje, které jsou časově vymezené či odstupňované.
- 2) V souslednosti časové označuje minulý děj, který se odehrál po jiném minulém ději.

Stativ

Stativní kmen

R₁ – a – R₂ – R₃

Časování ve stativu

KMEN – KONJ. SUF.

Konjugační suffixy

- āku* (1. os. sg.)
- āta* (2. os. sg. m.)
- āti* (2. os. sg. f.)
- 0 (3. os. sg. m.)
- at* (3. os. sg. f.)
- ānu* (1. os. pl.)
- ātunu* (2. os. pl. m.)
- ātina* (2. os. pl. f.)
- ū* (3. os. pl. m.)
- ā* (3. os. pl. f.)

	sg.	pl.
1.	K- <i>āku</i>	K- <i>ānu</i>
2. m.	K- <i>āta</i>	K- <i>ātunu</i>
2. f.	K- <i>āti</i>	K- <i>ātina</i>
3. m.	K-0	K- <i>ū</i>
3. f.	K- <i>at</i>	K- <i>ā</i>

Kořen *prs*

	sg.	pl.
1.	<i>parsāku</i>	<i>parsānu</i>
2. m.	<i>parsāta</i>	<i>parsātunu</i>
2. f.	<i>parsāti</i>	<i>parsātina</i>
3. m.	<i>paris</i>	<i>parsū</i>
3. f.	<i>parsat</i>	<i>parsā</i>

Význam stativu

- 1) Označuje dlouhodobý děj nebo stav bez ohledu na jeho časové zařazení.
- 2) Většinou má pasivní význam (*ḥulqum ṣabit* „ztracená věc byla/je/bude zadržena“).
- 3) Stativní tvary utvořené od nominálních tvarů nahrazují sponové sloveso (*amat* „ona je otrokyně“).

Nominální tvary

Verbální substantivum („infinitiv“)

R₁ – a – R₂ – ā – R₃ – PÁDOVÝ SUFIX

maḥāṣ-um

paqād-um

ragām-um

parās-um

Význam verbálního substantiva

Odpovídá podstatnému jménu slovesnému v češtině: *maḥāṣ-um* „bití“; *paqād-um* „svěření“; *ragām-um* „požadování“, *parās-um* „rozhodnutí“.

Verbální adjektivum

R₁ – a – R₂ – R₃ – PÁDOVÝ SUFIX

maḥṣ-um

paqd-um

ragm-um

pars-um

Význam verbálního adjektiva

Zpravidla má pasivní význam: *maḥṣ-um* „zbitý“; *paqd-um* „svěřený“; *ragm-um* „požadovaný“; *pars-um* „rozhodnutý“.

Participium aktivní

R₁ – ā – R₂ – i – R₃ – PÁDOVÝ SUFIX

māḥiṣ-um

pāqid-um

rāgim-um

pāris-um

Význam participia aktivního

Zpravidla má aktivní význam: *māḥiṣ-um* „bijící“; *pāqid-um* „svěřující“; *rāgim-um* „požadující“; *pāris-um* „rozhodující“; někdy označuje profese, např. *‘ālikum* „jducí, posel“; *nāgirim* „vyvolávající, herold“.